

Գոյն հերաց :

{ } Ետ այլ և այլ և երկար զննութեց հերաց կազմութեանը վրայ, հաստատուած է այսօրուան օրս որ անոնց գոյնը առաջ կու գայ բոլորովին հեղանիւթէ մը, որով իւրաքանչիւր մազին ներքնակողմը լի էն : Այս գունաւոր նիւթը կամ սևանիւթը մազերուն եղջերեայ գոյացութեան տակէն դուրս կը ցոլանայ, ինչպէս նաև սևերուն մորթին վերնամաշկին տակէն կը տեսնուի : Ազերն՝ ինչպէս փետուրները, եղջիւրները, եղունգները, և այլն ուրիշ բան չեն բայց եթէ մորթին այլ և այլ հանգամանքը : Այս անդամազննական տեսութեան, մազ մը երեք մասէ կը բաղկանայ . որ է՝ մաշկը կամ մորթին խողովակային ճնշումը՝ որուն մէջ տրնկուած է մազը, սոխը կամ մազին արմատը, բունը և կամ եղջիւրային ցողունը՝ որուն մէջ ամփոփուած է սևանիւթը : Արմատն որ սոխի նման է, անմիջապէս արիւնէն կ'առնու իր գունաւորիչ գոյացութիւնը, ինչպէս նաև եղջիւրային պատատն ալ մորթին և ներքնամորթին գործուածին մազային անօթներէն ուղղակի կ'առնու իր ծագումը : Աղափար մը առնելու համար հերաց աճման կերպին վրայ, պէտք է երևակայել մէջէ մէջ ագուցած ժատանոցներէ սիւնակ մը, որուն տակէն շարունակ զանազան յօդուածներ աւելնալով բարձրութիւնը կ'աճի : Այս իրաւցընէ մազը միշտ իր արմատէն աճումն կ'առնու այնպէս որ ազատ ծայրը ամենէն հին մասն է :

Իսկի բնաւորը սևանիւթով լեցուն խղիկները քննելով զգալի տարբերութիւն մը գտեր է անոնց կազմութեանը մէջ ըստ գունոյն :

Նշաւասիկ այս բնաւորին ըրած զննութիւնը .

	Խաբէաշ Կերտ . Սեւ Կերտ	
Զտածուի	49,345	49,935
Զքածին	6,576	6,631
Նշոգ կամ անկենդան կաշ .	17,936	17,936
Թթուածին և ծծումբ	26,143	25,498

Արդ այս վերլուծութենէս կը տեսնուի որ գեղեցիկ խարտեաշ հերաց փալիւն ու պայծառ տեսքը ծծումբի ու թթուածնի առաւելութենէն և զտածիս պակասութենէն է . և ընդ հակառակն սև հերաց փայլունութիւնն ալ զտածիս առաւելութենէն և ծծումբի ու թթուածնի պակասութենէն է :

Բայց այս գունաւորիչ նիւթը, ինչ ալ ըլլան իր տարերքն, այլ և այլ տեսակ հերաց մէջ եղած զանազանութեան մասը կը կազմէ : Անոնց երկայնութիւնը, որպիսութիւնն, ու ինչ եղանակաւ տնկուած ըլլալը, կ'առաջնորդեն հաստատելու մարդկային այլ և այլ ցեղից մէջ եղած բաժանման գիծը :

Վերամանացի վիճակագիր մը մեծ համբերութեամբ չորս տեսակ զանազան գոյն ունեցող գլխու մազերը համարեց : Խարտեաշ գլխու մը վրայ գտաւ 140,400 մազ . թուի գլխու մը վրայ գտաւ 109,440 մազ . սև գլխու մը վրայ 102,000 մազ . և կարմրագոյն գլխու մը վրայ 88,740 մազ : Կարմրագոյն ու սևագոյն հերաց թուոյն այսքան նուազութիւնը զարմանք չէ, ասոր փոխանակ առանձին առանձին ասոնց թելերն աւելի հաստ են քան զառաջինները, և հաւանական է որ չորս տեսակ մազին իւրաքանչիւր բովանդակութիւնը մի և նոյն ծանրութիւնն ունենայ :